

Crystal chemistry and comparison of mineralogical composition of Eocene volcanic rocks and their basic enclaves in north of Anarak (NE of Isfahan province)

M. Sayari¹, I. Noorbehesht¹, GH. Torabi¹, A. Davoudian Dehkordi²

1) Department of Geology, Isfahan University

2) Faculty of Agriculture, Shahre-Kord University

E-Mail: m.sayari@gmail.com

(Received: 12/4/2006, in revised form: 23/10/2007)

Abstract: Eocene volcanic rocks of north Anarak area are scattered as masses. These rocks cross the Anarak schists and Ashin-Zavar ophiolites but had not metamorphosed them. Their outcrops follow the direction of within the area faults. Mineralogically, these rocks are limited in composition from Andesi-Basalt and Andesite to Dacite. These rocks have phenocrysts of amphibole and plagioclase in microcrystalline and microlitic matrix. The andesitic and andesibasaltic rocks in the study area have a lot of enclaves that contain many amphiboles. Type of the amphiboles is Magnesiohastingsite. Similarity of composition of amphiboles and biotites in the volcanic rocks and their enclaves indicate that these volcanic rocks and their enclaves are possibly cogenetic. There are three types of feldspar in these rocks that are andesine-oligoclase, alkali feldspar and bytownite. Bytownite is found only in certain enclaves. Geothermometry studies on phenocrysts of plagioclase and amphibole, that are in equilibrium, indicate that crystallization temperature of these phenocrysts is 835°C to 925°C.

Keywords: *Eocene volcanic rocks, Enclave, Anarak, Microprobe analysis, Geothermometry.*

شیمی بلورها و مقایسهٔ ترکیب کانی‌شناسی سنگ‌های آتشفسانی ائوسن و برونوپمهای آذربین بازی آنها در شمال انارک (شمال شرق استان اصفهان)

محمد سیاری^۱، ایرج نوری‌بیهشت^۲، قدرت ترابی^۳، علیرضا داودیان دهکردی^۴

۱) گروه زمین‌شناسی دانشگاه اصفهان

۲) دانشکده کشاورزی دانشگاه شهر کرد

[میست الکترونیکی:](mailto:m.sayari@gmail.com) m.sayari@gmail.com

(دریافت مقاله ۱۳۸۵/۱/۲۳، نسخه نهایی ۱۳۸۶/۸/۱)

چکیده: سنگ‌های آتشفشاری به سن اوسن در شمال منطقه اناک به صورت پراکنده دیده می‌شوند. این سنگ‌ها شیسته‌ها و افیولیت‌های عشین - زوار را قطع کرده‌اند ولی آنها را دگرگون نساخته‌اند. رخنمون این سنگ‌ها بیشتر از روند گسل‌های منطقه پیروی می‌کند. از نظر ترکیب کانی‌شناسی، سنگ‌های مورد مطالعه در گستره آندزی بازالت و آندزیت، تا داسیت قرار می‌گیرند. این سنگ‌ها بیشتر حاوی فنوکریسته‌ای آمفیبول، و پلاژیوکلاز هستند که در زمینه ریزبلورین و میکرولیتی قرار دارند. سنگ‌های آندزیتی و آندزی بازالتی منطقه مورد مطالعه به فراوانی حاوی برونبوم آذرین بازیکی هستند که غنی از آمفیبول‌اند. آمفیبول‌ها از نوع منیزیوهاستینگیت هستند. شباهت ترکیب آمفیبول‌ها و بیوتیت‌های موجود در این سنگ‌های آتشفشاری با آمفیبول‌ها و بیوتیت‌های موجود در برونبوم‌های آنها نشان می‌دهد که احتمالاً سنگ‌های آتشفشاری مورد مطالعه با برونبوم‌هایشان هم خاستگاه‌اند. فلدسپات‌های موجود در این سنگ‌ها عبارتند از فلدسپات‌های قلیایی، پلاژیوکلاز با ترکیب آندزین - الیگوکلاز و نیز بیتونیت که تنها در برخی برونبوم‌ها دیده می‌شوند. بررسی‌های زمین دماسنگی زوج درشت بلور در تعادل با آمفیبول و پلاژیوکلاز نشان می‌دهد که دمای تبلور این درشت بلورها در حدود ۸۳۵ تا ۹۲۵ درجه سانتیگراد است.

واژه‌های کلیدی: سنگ‌های آتشفسانی ائوسن، برونبوم، انارک، آنالیزریزپردازش، زمین دماستنجی.

افیولیت ملاتر عشین - زوار به سن مزوزوئیک [۲] را قطع کرده‌اند. این سنگ‌ها اغلب به مقدار زیاد حاوی آمفیبیول‌اند. همچنین در حوالی عشین - زوار این سنگ‌های آتشفسانی به مقدار زیادی دارای برونبوم‌هایی هستند که غنی از آمفیبیول بوده و برخی از آنها با سمتگیری ترجیهی هستند. هدف از ارائه این مقاله شناسایی و تعیین فرمول ساختاری کانی‌های موجود در سنگ‌های آتشفسانی ائوسن در شمال انانک و مقایسه آنها از نظر ترکیبی با کانی‌های موجود در برونبوم‌های همراه است.

مقدمة

فعالیت آتشفشنای ائوسن، یکی از مهمترین پدیده‌های زمین-شناسی ایران در زمان ائوسن است. آثار آن در اغلب مناطق ایران به غیر از زاگرس و کوه داغ، به چشم می‌خورد. در منطقهٔ اناک آثار فعالیت آتشفشنای ائوسن به صورت نک‌های کوچک، گدازه و گنبده به ابعاد چند متر تا چند صد متر، با روند تقریبی شرقی-غربی، به چشم می‌خورد که عموماً از روند گسل‌های منطقهٔ پیروی می‌کنند. این آتشفشنای‌ها، قدیمی‌ترین سنگ-های منطقه، یعنی، شیسته‌ها، به سن پرکامبرین [۱] و نیز

ساختی دارای گذشته پیچیده‌ای است. در این منطقه سنگ‌های آتشفشاری افسن به صورت پراکنده و جدا از هم در حوالی علی، عشین - زوار، و سفی آباد وجود دارد.

قدیمی‌ترین سنگ‌های منطقه انارک، افیولیت انارک (بیشتر سرپانتینیت)، به سن پرکامبرین است. شیست‌ها و دگرگون‌های انارک نیز سن پرکامبرین دارند، ولی از نظر سنی نسبت به افیولیت انارک جوان‌ترند [۲] از دوران پالئوزوئیک نیز سازنده‌ای شیرگشت (اردویسین)، نیور (سیلورین)، پادها (دونین زیرین)، دولومیت سیزار (دونین میانی)، آهک بهرام (دونین بالایی)، شیستو (دونین بالایی - کربونیفر زیرین)، سردر (کربونیفر)، جمال (پرمین) قابل ذکرند [۵ - ۷].

سنگ‌های سازند چاه پلنگ (ژوراسیک - کرتاسه) به صورت بسیار محدود در جنوب معدن متروکه ترکمانی مشاهده می‌شوند. سنگ‌های ژوراسیک (سازند شمشک) نیز در منطقه وجود دارد [۸، ۹].

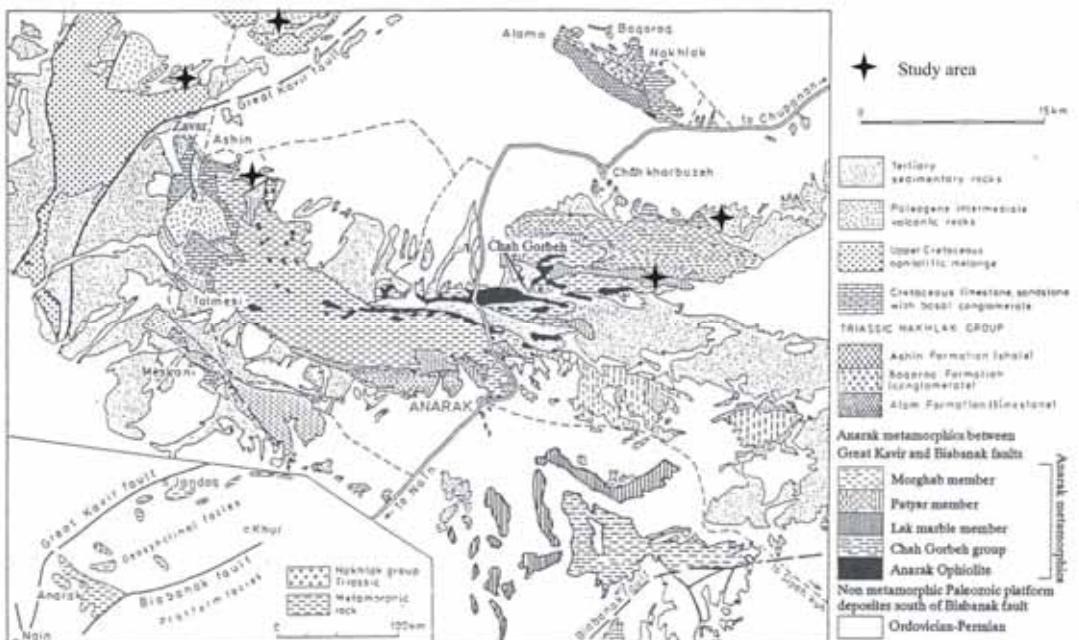
در ناحیه انارک - خور سنگ‌های کرتاسه مهمترین رخمنون سنگ‌های مزوژوئیک عشین - زوار دارای واحدهای سنگی مختلف با سن‌های متفاوت است، ولی آخرین فعالیت‌های ماقمایی آن در اوخر کرتاسه صورت گرفته است که چرت‌های رادیولر و سنگ آهک‌های پلاژیک کرتاسه بالایی، واحدهای سنگی آن را می‌یوشانند [۲]. از دوران سنوزوئیک نیز بیشتر، سازنده‌ای تخریبی در منطقه وجود دارد.

روش کار

نخست بررسی‌های صحرایی و نمونه برداری از منطقه مورد مطالعه صورت گرفت. سپس نمونه‌هایی مناسب برای تهیه مقاطع نازک و مقاطع نازک - صیقلی با استفاده از پوشش رزینی انتخاب شدند. مطالعات سنگ شناختی با استفاده از میکروسکوپ قطبشی پلاریزان با نور عبوری مدل BH2 انجام گرفت. آنالیزهای نقطه‌ای انجام شده روی کانی‌ها با استفاده از ریز پردازنده الکترونی JEOL XA-8800 مدل با ولتاژ شتابدهنده ۲۰ کیلو ولت و جریان ۱۲ نانو آمپر در دانشگاه کانازawa ژاپن صورت گرفت.

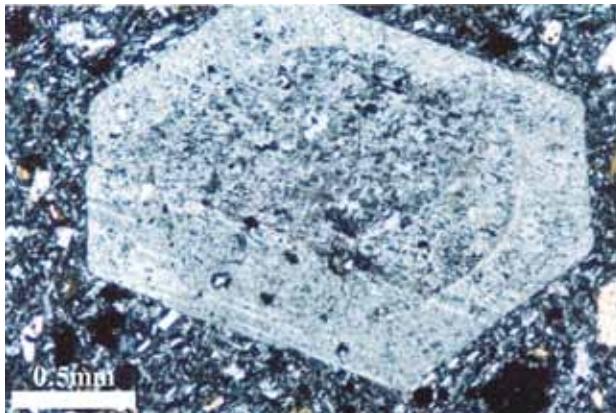
زمین‌شناسی منطقه انارک

منطقه انارک در فاصله ۲۲۰ کیلومتری شمال شرق اصفهان و ۷۶ کیلومتری شمال شرقی شهرستان نایین قرار گرفته است. این منطقه در حاشیه جنوبی دشت کویر (کویر مرکزی)، بین طول‌های جغرافیایی ۵۳-۵۴ درجه شرقی و عرض‌های جغرافیایی ۳۳-۳۴ درجه شمالی واقع شده است. ارتفاع شهر انارک از سطح دریا، ۱۲۲۰ متر است. این منطقه در تقسیمات زون‌های زمین‌شناسی ایران در زون ایران مرکزی قرار دارد [۳] و [۴]. شکل ۱ نقشه زمین‌شناسی کلی منطقه انارک و موقعیت سنگ‌های مورد مطالعه را نشان می‌دهد [۲]. این منطقه خود بخشی از ناحیه چین خورده آلپی یا کمریند چین خورده آلپ - هیمالیا (مذیترانه‌ای) است. منطقه انارک از نظر، چینه‌شناسی، آتشفشاری و کانسارسازی بسیار متنوع، و از نظر زمین

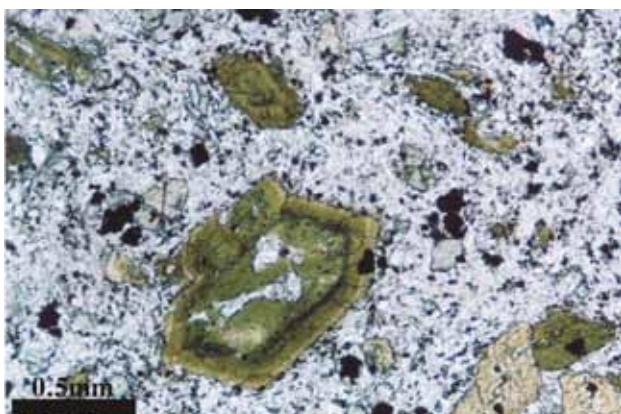

شکل ۱ نقشه زمین‌شناسی منطقه انارک (ترابی، ۱۳۸۳).

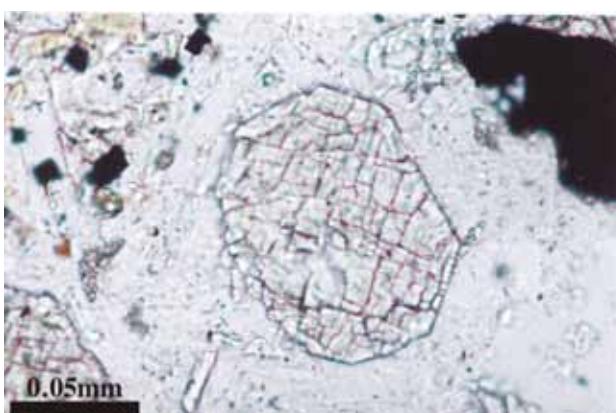
تجزیه به سرسیت هستند (شکل ۸). آپاتیت، اسفن و زیرکن نیز به مقدار کم در این سنگ‌ها یافت می‌شوند.

شکل ۲ تصویری از فنوتکنیک خودشکل پلازیوکلاز همراه با منطقه‌بندی در متن سنگ آندزیتی (نور PPL).

شکل ۳ تصویری از فنوتکنیک خودشکل آمفیبول همراه با منطقه-بندي در متن سنگ آندزیتی (نور XPL).

شکل ۴ مقطع عرضی کلینوپیروکسن (نور PPL).

مدل سنگ زایی

از آنجا که منطقه مورد مطالعه جزئی از زون ارومیه - دختر نیست و روند سنگ‌های آتشفسانی آن نیز با ارومیه - دختر مطابقت ندارد، بنابراین ممکن است وابسته به با فرورانش احتمالی حاصل از پوسته اقیانوسی نارس پیرامون خرده قاره ایران مرکزی باشد، ولی از آنجا که فرورانش نئوتیس نیز به سمت شمال شرق است، نمی‌توان آثار فرورانش نئوتیس را نادیده گرفت.

سنگ شناسی سنگ‌های آتشفسانی

بافت سنگ‌های آتشفسانی مورد مطالعه پورفیری، هیالوپورفیری، و ریز بلور پورفیری است. بر پایه مطالعات میکروسکوپیکی، سنگ‌های مورد مطالعه از نظر کانی‌شناسی، به طور کلی به سه دسته تقسیم می‌شوند.

۱- آندزیت‌ها و آندزی بازلت‌ها: این سنگ‌ها بیشتر از فنوتکنیک خودشکل پلازیوکلاز (شکل ۲)، آمفیبول (شکل ۳) و کمی کلینوپیروکسن (شکل ۴) هستند که در زمینه‌ای شیشه‌ای و ریز بلورین از پلازیوکلاز قرار گرفته‌اند. آمفیبول‌ها خود شکل بوده و تا اندازه‌ای به کلریت تجزیه شده، و فلدسپات‌ها به سرسیت و کائولینیت دگرسان شده‌اند. فراوانی آمفیبول در این سنگ‌ها به اندازه‌ای است که می‌توان آنها را آمفیبول آندزیت و آمفیبول آندزی بازلت نامید.

کانی‌های فرعی موجود در این سنگ‌ها شامل اسفن، آپاتیت، و زیرکن است که به میزان بسیار کم وجود دارند.

۲- داسیت‌ها: این سنگ‌ها حاوی پلازیوکلاز، کوارتز و سانیدین هستند. کوارتزها دارای حاشیه واکنشی و پلازیوکلازها غبار آلودند که نشانی از آمیختگی ماقمایی دارند. حالت اسفلولیتی پلازیوکلازها نیز دلالت بر سرد شدن سریع ماقما دارد. وجود کوارتز با خوردگی خلیجی در این سنگ‌ها حاکی از کاهش ناگهانی فشار در زمان فوران است (شکل ۵ و ۶).

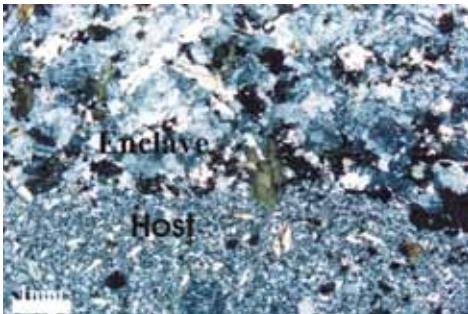
۳- آندزیت‌های بیوتیت‌دار: این سنگ‌ها که فقط در حوالی معلی یافت می‌شوند، تفاوت چشمگیری که با آندزیت‌های گروه اول دارند وجود بیوتیت در آنهاست. این سنگ‌ها واجد بیوتیت‌ها سالم مانده‌اند در صورتی که آمفیبول‌ها اغلب به کلریت دگرسان شده‌اند (شکل ۷). پلازیوکلازها نیز در حال

آتشفشاری میزبان کاملاً متعادل بوده و اثری از حواشی واکنشی دیده نمی‌شود (شکل ۹ و ۱۰). این برونبوم‌ها از نظر کانی-شناسی شباهت زیادی به سنگ میزبان خود دارند ولی از نظر بافتی کاملاً با آنها متفاوتند برونبوم‌های آذرین بازیک نیز به فراوانی حاوی آمفیبول‌اند. (شکل ۱۱).

علاوه بر این برونبوم‌ها، برونبوم‌هایی از شیست‌ها و افیولیت‌ها نیز در نمونه‌ها وجود دارند که بررسی آنها مورد نظر نیست. برونبوم‌های مورد مطالعه (آذرین بازیک) نیز به فراوانی حاوی آمفیبول‌های کلسیک از نوع منیزیو‌هاستینگ‌سیت هستند. پلازیوکلаз از دیگر کانی‌های موجود در برونبوم‌ها هستند. برخی از این پلازیوکلازها کلسیک و از نوع بیتونیت بوده و برخی نیز قلیابی‌اند. پلازیوکلاز‌های برونبوم‌ها، یافته‌های دگرشکلی را نیز نشان می‌دهند.

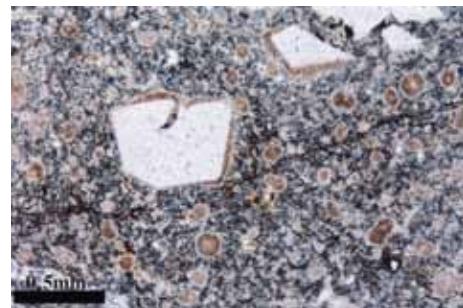
شکل ۹ برخوردگاه برونبوم همگن هموزن با سنگ آتشفشاری (نور.(PPL).

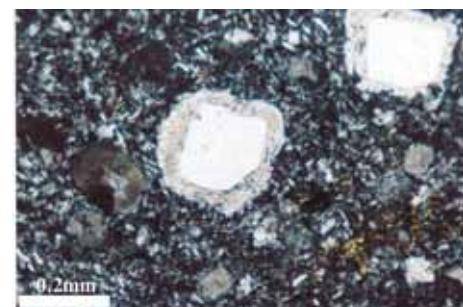
شکل ۱۰ برخوردگاه برونبوم آذرین بازیک با سنگ آتشفشاری (نور .(PPL

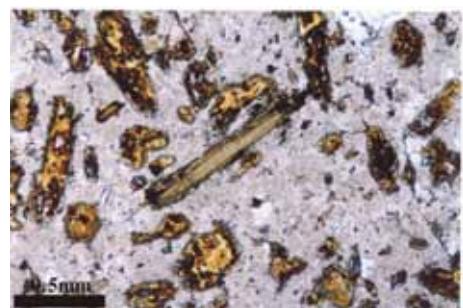
شکل ۱۱ تصویری از آمفیبول‌های موجود در برونبوم‌های آذرین بازیک (نور PPL).

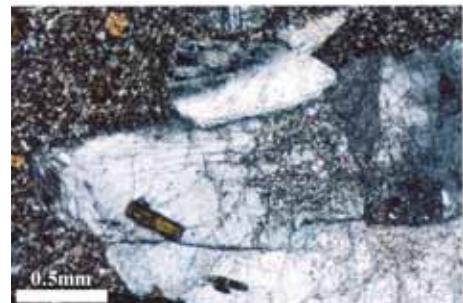
شکل ۵ فنوکریست‌های کوارتز با خوردگی خلیجی و حاشیه غبار آلود همراه با پلازیوکلاز‌های اسفلولیتی (نور PPL).

شکل ۶ فنوکریست‌های کوارتز با حاشیه واکنشی (نور XPL).

شکل ۷ فنوکریست بیوتیت به همراه آمفیبول‌هایی که در حال تجزیه به کلریت هستند (نور PPL).

شکل ۸ فنوکریست پلازیوکلاز در حال تجزیه به سرسیت، همراه با نفوذ آمفیبول (نور XPL).

سنگ شناسی برونبوم‌ها

سنگ‌های آندزیتی و آندزی باالتی مورد مطالعه اغلب حاوی برونبوم‌های فراوانند. محل تماس برخی از برونبوم‌ها با سنگ

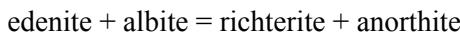
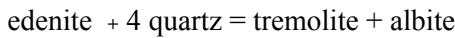
شرايط تبلور فنوکريستهای سنگ‌های آتشفسانی شمال

انارک

سنگ‌های آتشفسانی با بافت پورفیری دو مرحله تبلور را پشت سر گذاشته‌اند، يك مرحله در بیرون و يا نزدیک به سطح زمین و مرحله دیگر در عمق که با تبلور فنوکريستهای درشت بلورتر مشخص می‌شوند، در اینجا به منظور تعیین شرايط تبلور فنوکريستهای سنگ آتشفسانی از روش‌های زمین دماستجی استفاده شده است که برای زمین دما سنجی از نرم‌افزارهای کامپیوتربی تخصصی بهره‌گیری شده است. يکی از نرم‌افزارهای نسبتاً جامع، نرم‌افزار PET [۱۱، ۱۰] است.

بر پایه شواهد سنگ‌شناختی، زوج فنوکريستهای آمفیبول کلسیم‌دار و پلازیوکلاز در تعادل قرار دارند (شکل ۱۵)، زیرا نمونه‌های آمفیبول کلسیم دار انتخاب شده فاقد حاشیه اکتینولیتی بوده و دارای مرزهای دانه‌ای عادی با پلازیوکلاز همیست و مجاور خود هستند، و به همین دلیل برای برآورد شرايط دمای تشکیل سنگ در عمق از این زوج استفاده شده است.

این روش زمین دماستجی، با يك زمین دماستج تبادلی کار می‌کند که بر پایه واکنش‌های زیر صورت می‌گیرد:

واکنش اول به شرايطی مربوط است که کوارتز در سنگ حضور دارد، و واکنش دوم در شرايطی است که کوارتز در سنگ وجود ندارد.

مهمترین همسنجی زمین دماستجی آمفیبول - پلازیوکلاز بر پایه روش ارائه شده توسط [۱۴] است. روش دماستجی آمفیبول - پلازیوکلاز که توسط [۱۴] ارائه شده است، برای سنگ‌های ماگمایی قابل استفاده است [۱۵، ۱۶]. در اینجا محاسبات با استفاده از نرم افزار PET انجام شده است. برآورد میانگین دما با این روش، نشان می‌دهد که در گستره فشارهای متعارف بین ۱ تا ۱۰ کیلو بار برای زوج‌های آمفیبول - پلازیوکلاز در تشکیل فنوکريستهای سنگ بین حداقل ۸۳۵ تا حداقل ۹۲۵ درجه سانتیگراد بوده است (جدول ۴).

منظور از فشار در این محاسبات، فشار سنگ ایستایی بوده است که [۱۴] در محاسبات خود از آن استفاده کرده است. چگونگی محاسبه دما با استفاده از این روش با استفاده از فرمول زیر است که در آن T بحسب درجه سانتیگراد برابر است با:

شيمى بلورها

كانی‌های سنگ‌های آتشفسانی مورد مطالعه در شمال انارک نیز مورد آنالیز ریز پردازی قرار گرفتند، و دستیابی به فرمول ساختاری آنها با استفاده از نرم افزار * PET [۱۰، ۱۱] انجام گرفته است (جداول ۱، ۲، ۳).

محاسبه فرمول ساختاری آمفیبول‌های آنالیز شده نشان می‌دهد که همه آنها دارای گستره ترکیبی مشابهی بوده و در قلمرو آمفیبول‌های کلسیک قرار می‌گیرند (شکل ۱۲). این آمفیبول‌ها از نوع منیزیوهاستینگسیت هستند که همراه با پارگازیت در یک گستره قرار می‌گیرند (شکل ۱۳).

فرمول‌های ساختاری به دست آمده برای بیوتیت‌های موجود در متن سنگ‌های آتشفسانی، و بیوتیت‌های موجود در برونبوم‌ها شباهت بسیار زیادی با هم دارند (جدول ۳). ترکیب فلدسپات‌های موجود در سنگ‌های آتشفسانی و برونبوم‌های همراهشان در شکل (۱۴) مشخص شده است. از روی نتایج حاصل از ریزپردازی می‌توان سه دسته فلدسپات را در سنگ‌های آتشفسانی و نیز برونبوم‌های آنها مشخص کرد.

دسته اول، پلازیوکلازهای نوع آندزین - الیگوکلاز. این پلازیوکلازها در متن سنگ‌های آتشفسانی و نیز درون برخی از برونبوم‌ها یافت می‌شوند و با آمفیبول‌ها در تعادلند.

دسته دوم فلدسپات‌های قلیایی هستند که بر پایه، مطالعات سنگ‌شناختی معلوم شد که برخی از این فلدسپات‌های قلیایی اولیه و برخی دیگر ثانویه هستند که از پلازیوکلازهای گروه اول حاصل شده‌اند یعنی در اثر سوسوریتی شدن پلازیوکلازهای اولیه ایجاد شده‌اند. این دسته نیز هم درون برونبوم‌ها وجود دارند و هم در متن سنگ‌های آتشفسانی دیده می‌شوند.

دسته سوم، پلازیوکلازهای کلسیم‌دار با ترکیب بیتونیت. این نوع پلازیوکلاز فقط در برخی از برونبوم‌ها حضور دارند. وجود پلازیوکلازهای کلسیم‌دار، نظیر بیتونیت دور از تصور نیست. فنوکريستهای پلازیوکلاز در ماگماهای کمانی (Arcmagmas) به شدت کلسیم دارند [۱۳]. وجود پلازیوکلازهای کلسیم دار در ماگماهای کمانی مربوط به حضور آب است، چرا که آب دمای حلقة تعادل آبگون - جامد (سالیدوس و لیکیدوس) در سیستم آلبیت - آنورتیت را کاهش می‌دهد. در نتیجه، در یک دمای ثابت، يك ماگمای آبدار، پلازیوکلازهای کلسیم دار تری نسبت به ماگمای مشابه، و در شرايط خشك متبلور می‌سازد [۱۳].

* Petrological elementary tools for Mathematica

مقدار آلبیت پلازیوکلار بیش از ۰,۵ باشد صفر در نظر گرفته می‌شود. ارتباط فشار با دمای محاسبه شده به ترکیب هر دو زوج فنوتکریست آمفیبول و پلازیوکلار بستگی دارد، و مستقیماً از رابطه بالا بدست می‌آید.

$$T(\pm 40^\circ c) = \begin{bmatrix} -76.95 + 0.79P + Y_{ab} + 39.4X_{Na}^{ab} \\ + 22.4X_K^{ab} + (41.5 - 2.89P)X_{Al}^{ter} \\ - 0.0650 - RLn[(27X_{Na}^{ab} \\ X_{Si}^{ter} X_{ab}^{pl})/(256X_{Na}^{ab} X_{Al}^{ter})] \end{bmatrix} - 273$$

در این فرمول P فشار (بر حسب کیلوبار)، ضریب R برابر با ۰,۰۰۸۳۱۴۴ کیلوژول بر کیلومول، و Y_{ab} نیز در صورتی که علامت × مربوط به نمونه‌های درون برونبوم‌هاست.

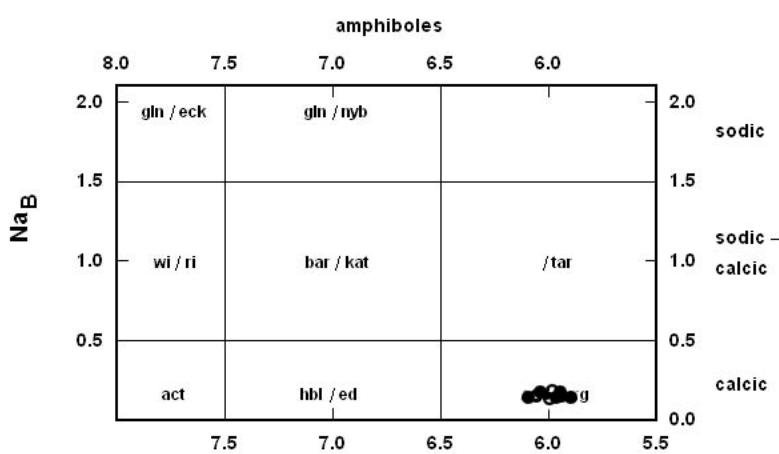
جدول ۱ نتیجه آنالیز ریزپردازش فنوتکریست‌های آمفیبول و محاسبه فرمول ساختاری آنها بر پایه ۲۳ اکسیدها بر حسب درصد.

اکسیدها	نمونه‌ها	نمونه ۴۹	نمونه ۵۰	نمونه ۵۱	نمونه ۶۰	نمونه ۶۶	نمونه ۷۲	نمونه ۷۴	نمونه ۸۵	نمونه ۸۶	نمونه ۸۸
SiO _۲	۴۱,۶۶۹	۴۰,۴۰۷	۴۱,۶۶۹	۴۰,۳۰۶	۴۴,۹۱۳	۴۰,۶۸۰	۴۱,۵۶۶	۴۱,۵۶۶	۴۱,۸۱۷	۴۱,۶۹۳	۳۹,۶۹۳
TiO _۲	۲,۱۶۴	۲,۷۷۷	۲,۱۰۸	۱,۲۵۵	۲,۰۲۷	۲,۰۶۵	۲,۲۵۶	۲,۱۷۸	۲,۲۸۳	۲,۴۲۵	۲,۴۲۵
Al _۲ O _۳	۱۲,۵۳۲	۱۲,۷۱۲	۱۳,۷۷۲	۱۳,۲۰۵	۱۱,۳۲۴	۱۲,۷۱۲	۱۱,۸۸۶	۱۳,۵۷۶	۱۲,۱۷۴	۱۲,۱۷۴	۱۳,۹۵۰
Cr _۲ O _۳	۰,۰۱۹	۰,۰۲۸	۰,۰۲۸	۰,۰۴۲	۰,۰۳۴	۰,۰۵۵	۰,۰۳۲	۰,۰۳۲	۰,۰۱۳	۰,۰۰۵	۰,۰۰۵
FeO	۱۰,۳۵۶	۱۳,۷۶۶	۱۲,۲۲۵	۱۲,۰۹۴	۱۰,۰۹۴	۹,۸۸۱	۱۴,۵۸۱	۱۴,۶۴۸	۱۳,۹۵۲	۱۲,۶۲۶	۱۴,۵۹۳
MnO	۰,۱۰۵	۰,۳۱۲	۰,۱۴۱	۰,۲۲۲	۰,۱۲۲	۰,۲۵۶	۰,۳۸۳	۰,۲۱۳	۰,۱۹۶	۰,۲۸۵	۰,۲۸۵
MgO	۱۴,۸۳۳	۱۲,۰۷۲	۱۲,۳۰۰	۱۴,۷۳۰	۱۱,۳۰۰	۱۱,۸۱۵	۱۱,۵۹۵	۱۲,۰۲۳	۱۳,۵۹۰	۱۱,۴۱۱	۱۱,۴۱۱
CaO	۱۱,۷۳۱	۱۱,۷۴۹	۱۱,۶۱۱	۱۱,۵۸۹	۱۱,۵۸۹	۱۱,۶۹۸	۱۱,۴۵۷	۱۱,۵۰۵	۱۱,۳۰۸	۱۱,۶۹۶	۱۱,۶۹۶
Na _۲ O	۲,۵۱۷	۲,۵۳۷	۲,۳۹۵	۱,۹۸۷	۲,۳۲۴	۲,۲۵۹	۲,۲۶۶	۲,۰۲۴	۲,۰۲۴	۲,۴۴۴	۲,۴۴۴
K _۲ O	۰,۹۷۲	۰,۸۱۹	۰,۸۱۹	۰,۸۹۵	۱,۲۲۴	۱,۴۲۳	۱,۶۱۳	۰,۹۵۲	۰,۸۸۲	۰,۹۵۴	۰,۹۵۴
NiO	۰,۰۳۰	۰,۰۱۷	۰,۰۱۷	۰,۰۳۱	۰,۰۳۱	۰,۰۳۰	۰,۰۳۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰
مجموع	۹۶,۹۲۸	۹۷,۳۹۶	۹۷,۷۸۷	۹۷,۴۱۱	۹۷,۱۷۷	۹۷,۴۳۸	۹۷,۴۶۱	۹۷,۴۹۱	۹۷,۴۳۲	۹۷,۴۹۱	۹۷,۵۷۲
کاتیون‌ها											
Si	۶,۰۹۶	۵,۹۹۷	۵,۹۴۱	۵,۹۰۳	۶,۵۰۳	۶,۰۱۳	۶,۰۶۶	۶,۱۸۲	۶,۰۰۲	۶,۱۳۵	۵,۸۹۹
Ti	۰,۲۳۸	۰,۳۱۰	۰,۲۲۴	۰,۱۳۷	۰,۲۲۲	۰,۲۳۲	۰,۲۸۳	۰,۲۴۳	۰,۲۵۲	۰,۲۷۲	۰,۲۷۲
Al	۲,۱۶۰	۲,۲۵۸	۲,۳۹۲	۱,۹۳۲	۲,۲۶۸	۲,۲۳۴	۲,۰۸۴	۲,۳۶۸	۲,۱۰۴	۲,۴۴۴	۲,۴۴۴
Cr	۰,۰۰۲	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴	۰,۰۰۳	۰,۰۰۵	۰,۰۰۷	۰,۰۰۰	۰,۰۰۴	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
Fe ^{۳+}	۰,۵۶۵	۰,۵۲۱	۰,۵۲۱	۰,۷۰۲	۰,۳۸۳	۰,۶۴۱	۰,۵۲۸	۰,۴۵۹	۰,۵۵۸	۰,۶۰۰	۰,۵۸۳
Fe ^{۲+}	۰,۷۰۲	۱,۱۸۸	۱,۱۸۸	۰,۸۰۵	۰,۸۳۹	۰,۸۶۳	۱,۲۹۰	۱,۳۶۳	۱,۱۶۸	۰,۹۵۰	۱,۲۳۰
Mn	۰,۰۱۴	۰,۰۱۴	۰,۰۱۷	۰,۰۳۹	۰,۰۲۷	۰,۰۱۵	۰,۰۳۳	۰,۰۴۸	۰,۰۲۶	۰,۰۲۵	۰,۰۳۷
Mg	۳,۲۳۴	۲,۶۷۰	۲,۹۲۲	۲,۱۸۰	۳,۲۸۸	۲,۶۲۸	۲,۵۷۲	۲,۶۵۱	۲,۹۷۲	۲,۹۷۲	۲,۵۲۸
Ca	۱,۸۳۹	۱,۸۶۸	۱,۸۶۸	۱,۸۲۳	۱,۷۹۸	۱,۷۹۸	۱,۸۲۶	۱,۸۳۱	۱,۸۲۵	۱,۷۷۸	۱,۸۶۳
Na	۰,۷۱۵	۰,۷۳۱	۰,۶۸۶	۰,۶۸۶	۰,۵۵۹	۰,۶۵۵	۰,۶۵۳	۰,۶۵۵	۰,۷۲۳	۰,۷۲۳	۰,۷۳۸
K	۰,۱۸۱	۰,۱۵۵	۰,۱۵۵	۰,۱۸۹	۰,۲۲۵	۰,۲۶۴	۰,۳۰۶	۰,۱۸۰	۰,۱۷۹	۰,۱۶۵	۰,۱۸۰
Ni	۰,۰۰۴	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۳	۰,۰۰۴	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰
مجموع	۱۵,۷۵۰	۱۵,۷۴۳	۱۵,۷۴۳	۱۵,۷۰۴	۱۵,۷۴۳	۱۵,۷۰۵	۱۵,۷۰۵	۱۵,۷۷۸	۱۵,۷۷۸	۱۵,۷۵۰	۱۵,۷۷۵

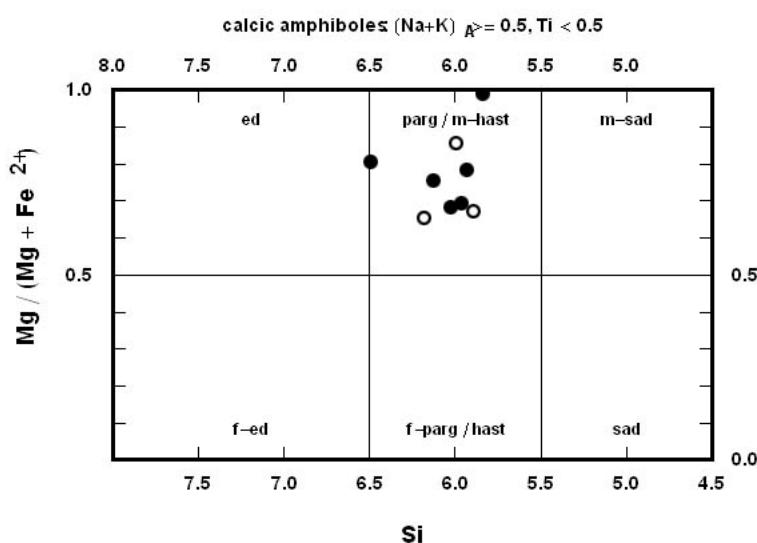
جدول ۲ نتیجه آنالیز ریزپردازش فتوکربیست‌های فلدسپات و محاسبه فرمول ساختاری آنها بر پایه ۸ اکسیژن ساختاری (اکسیدها بر حسب درصد). علامت $\times$ مربوط به نمونه‌های درون برونویوم هاست.

جدول ۳ نتیجه آنالیز ریزبرداش بیوپتیت‌های موجود در سنگ‌های آتشفشاری (اکسیدها بر حسب درصد وزنی) و محاسبه فرمول ساختاری آنها بر پایه ۲۲ اکسیژن ساختاری (علامت $\times$ مربوط به نمونه‌های درون برنبیوم‌هاست).

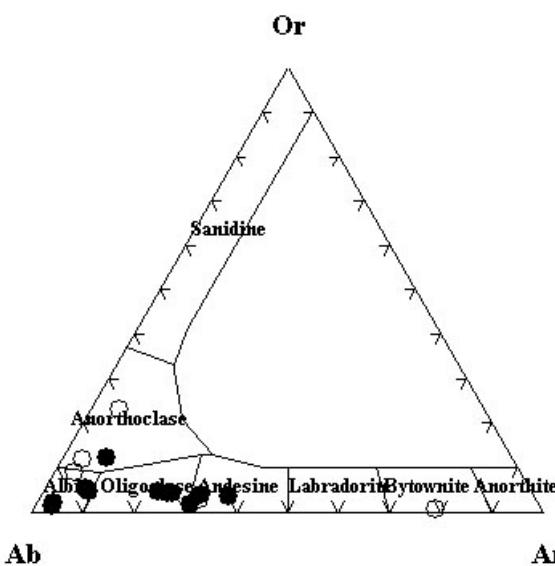
اکسیدها	نمونه ۵۹	نمونه ۷۶	نمونه ۷۷	نمونه ۷۸	نمونه ۷۸	نمونه ۷۹	نمونه ۸۰	نمونه ۸۱
SiO_4	۳۶,۷۳۸	۳۷,۰۵۰	۳۷,۴۴۷	۳۶,۴۰۲	۳۶,۲۱۶	۳۶,۵۲۵	$\times$ ۳۶,۵۲۵	$\times$ ۳۶,۱۵
TiO_4	۳۲,۰۲	۳,۱۲۱	۲,۶۶۲	۳,۱۳۲	۲,۹۴۱	۲,۲۹۶	۰,۰۰۶	۰,۰۱۳
Al_2O_5	۱۵,۷۳۸	۱۴,۹۸۶	۱۵,۴۳۵	۱۵,۳۷۲	۱۵,۵۵۲	۱۵,۹۷۶	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶
Cr_2O_3	۰,۰۵۸	۰,۰۷۴	۰,۰۴۰	۰,۰۰۰	۰,۰۱۳	۰,۰۹۶	۰,۰۰۶	۰,۰۱۷
FeO	۱۴,۱۳۴	۱۷,۶۷۰	۱۷,۷۴۷	۱۸,۶۳۸	۱۸,۶۷۱	۱۸,۰۳۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲
MnO	۰,۱۸۴	۰,۴۲۶	۰,۳۵۳	۰,۳۲۸	۰,۳۱۲	۰,۳۱۷	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴
MgO	۱۴,۹۰۶	۱۲,۲۲۰	۱۲,۴۲۰	۱۱,۸۲۵	۱۱,۸۹۸	۱۲,۱۳۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰
CaO	۰,۰۰۰	۰,۰۱۲	۰,۰۰۶	۰,۰۱۷	۰,۰۱۲	۰,۰۱۷	۰,۰۰۷	۰,۰۰۷
Na_2O	۰,۳۵۴	۰,۲۱۳	۰,۲۷۷	۰,۳۲۴	۰,۳۰۵	۰,۲۶۵	۰,۰۰۵	۰,۰۰۵
K_2O	۹,۴۳۸	۹,۲۵۷	۹,۳۵۳	۹,۳۶۸	۹,۲۹۷	۹,۱۶۱	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴
NiO	۰,۰۳۲	۰,۰۲۵	۰,۰۱۳	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۳۷	۹۴,۷۸۰	۹۴,۷۸۰
مجموع	۹۴,۷۸۴	۹۵,۷۵۳	۹۵,۷۵۴	۹۵,۴۴۹	۹۵,۱۷۸	۹۵,۱۷۸	۹۵,۷۹۰	۹۵,۷۹۰
کاتیون‌ها								
Si	۲,۷۵۴	۲,۷۸۱	۲,۷۷۰	۲,۷۶۳	۲,۷۸۳	۲,۷۸۳	۰,۱۳۲	۰,۱۶۹
Ti	۰,۱۸۰	۰,۱۷۷	۰,۱۵۱	۰,۱۷۹	۰,۱۶۹	۰,۱۳۲	۱,۴۳۵	۱,۳۹۸
Al	۱,۳۹۰	۱,۳۳۲	۱,۳۷۰	۱,۳۷۹	۱,۳۹۸	۱,۴۳۵	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
Cr	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰
$\text{Fe}^{+۲}$	۰,۸۸۶	۰,۸۸۶	۱,۱۱۴	۱,۱۱۷	۱,۱۸۹	۱,۱۴۹	۰,۰۲۱	۰,۰۲۰
Mn	۰,۰۱۱	۰,۰۲۷	۰,۰۲۲	۰,۰۲۱	۰,۰۲۱	۰,۰۲۱	۱,۳۷۸	۱,۳۵۳
Mg	۱,۶۶۶	۱,۳۷۴	۱,۳۹۴	۱,۳۴۳	۱,۳۹۸	۱,۴۳۵	۰,۰۰۳	۰,۰۰۰
Ca	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۴۰	۰,۰۰۴۶
Na	۰,۰۵۱	۰,۰۳۱	۰,۰۴۱	۰,۰۴۷	۰,۰۴۷	۰,۰۴۰	۰,۹۰۳	۰,۹۰۵
K	۰,۹۰۳	۰,۸۹۱	۰,۸۹۸	۰,۹۱۰	۰,۹۰۵	۰,۸۹۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰
Ni	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۷,۸۳۴	۷,۸۴۴
مجموع	۷,۸۴۷	۷,۸۷۴	۷,۸۱۶	۷,۸۳۹	۷,۸۴۴	۷,۸۳۴		

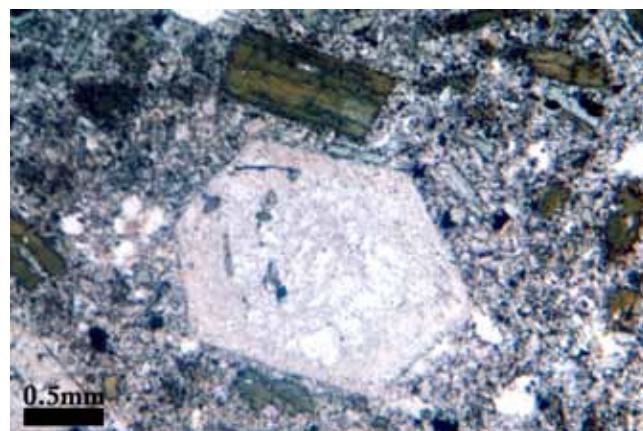
شکل ۱۲ نمودار تقسیم بندی آمفیبولها [۱۲]، در شکل مشخص است نمونه‌های مورد آنالیز در بخش کلسیک قرار می‌گیرند (دوایر توپر مربوط به نمونه‌های درون سنگ‌های آتشفشاری و دوایر توخلای مربوط به نمونه‌های درون برنبیوم‌هاست).

شکل ۱۳ نمودار آمفیبول‌ها [۱۲]، نمونه‌های آنالیز شده در گستره منیزیوهاستینگسیت قرار دارند (علاوه مانند شکل ۱۲).

شکل ۱۴ فلدسپات‌های موجود در سنگ‌های آتشفسانی (دوایر توپر) و برنبوهمات آنها (دوایر توخالی).

شکل ۱۵ تصویری از فنوکریست‌های در تعادل پلاژیوکلاز و آمفیبول (نور PPL).

جدول ۴ دماهای محاسبه شده در فشارهای ۱ تا ۱۰ کیلوبار برای زوج‌های آمفیبیول و پلازیوکلاز انتخابی و مقادیر میانگین آنها در سنگ‌های آتشفشارانی شمال انارک.

فشار(کیلو	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
نمونه ۱	۹۲۳	۸۳۴	۸۴۵	۸۵۶	۸۶۷	۸۷۹	۸۹۰	۹۰۱	۹۱۲	۸۲۳
نمونه ۲	۸۴۵	۸۵۶	۸۶۸	۸۷۹	۸۹۱	۹۰۲	۹۱۴	۹۲۵	۹۳۷	۸۴۵
نمونه ۳	۸۳۵	۸۴۴	۸۵۲	۸۶۰	۸۶۸	۸۷۶	۸۸۴	۸۹۲	۹۰۱	۸۳۵
نمونه ۴	۸۳۹	۸۴۹	۸۵۸	۸۶۷	۸۷۷	۸۸۶	۸۹۵	۹۰۴	۹۱۳	۸۳۹
میانگین	۹۲۵	۹۱۶	۹۰۵	۸۹۶	۸۸۶	۸۷۶	۸۶۵	۸۵۶	۸۴۶	۸۳۵

آتشفشارانی را ساخته‌اند. به عبارت دیگر برونبوم‌ها معادلهای

برداشت

دروزی سنگ‌های آتشفشارانی هستند.

فلدسپات‌های موجود در سنگ‌های آتشفشارانی و نیز برونبوم‌های آنها شامل پلازیوکلازهای آندزین - الیگوکلاز، فلدسپات‌های قلیایی و پلازیوکلاز نوع بیتونیت است.

دمای تبلور فنوکربیست‌های آمفیبیول و پلازیوکلاز بر پایه معادلات زمین دماسنجی در حدود ۹۲۵ - ۸۳۵ درجه سانتی- گراد محاسبه شده است.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تحصیلات تكمیلی دانشگاه اصفهان سپاسگذاری می‌شود.

مراجع

[1] Reyer D., Mohafez S., "The first contribution of the NIOC-ERAP agreements to knowledge of Iranian geology", edition techniq, Paris, (1972) 58p.

[۲] ترابی ق., "پترولوزی افیولیت‌های منطقه انارک (شمال شرق استان اصفهان)", رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، (۱۳۸۳)، ۲۴۰ صفحه.

[۳] نبوی م. ح، "دیباچه‌ای بر زمین‌شناسی ایران"، انتشارات سازمان زمین‌شناسی، (۱۳۵۵) ۱۰۹ صفحه.

[4] Stocklin J., Nabavi M. H., "Tectonic map of Iran", Geol. Surv. Iran. (1973).

ماگمای تشکیل دهنده سنگ‌های آتشفشارانی اوسن در شمال انارک دارای وشکسانی نسبتاً بالایی است، زیرا این گدازه مولد دارای فوران‌های گسترده نبوده و بیشتر بیرون زدگی‌های این سنگ‌ها به صورت گنبد است.

سنگ‌های آتشفشارانی مورد مطالعه، شیوه‌های پرکامبرین و افیولیت ملاتر عشین - زوار را قطع کرده‌اند، ولی آنها را دگرگون نساخته و تنها آثار پختگی اندکی مشاهده می‌شود. نتایج آنالیز ریزپردازش نشان می‌دهد که ترکیب آمفیبیول- های موجود در سنگ‌های آتشفشارانی شمال انارک و نیز آمفیبیول‌های موجود در برونبوم‌های آنها مشابه و از نوع آمفیبیول کلسيک و نوع منيزيوهاستينگسيت است.

شباهت ترکیب آمفیبیول‌های موجود در متن سنگ با آمفیبیول‌های موجود در برونبوم‌ها می‌تواند نشانه‌ای دال بر مشترک بودن خاستگاه ماگمای مولد سنگ آتشفشارانی و برونبوم موجود در آن باشد. از طرف دیگر، شباهت بسیار نزدیک میان ترکیب بیوتیت‌های موجود در متن سنگ‌های آتشفشارانی، و برونبوم‌های همراه، شاهد دیگری بر این مدعای است.

بر پایه شباهت ترکیب کانی‌شناسی برونبوم‌های مورد بحث و سنگ آتشفشارانی میزان ممکن است سنگ خاستگاه این دو یکسان بوده و پس از ذوب بخشی گروهی در زیر سطح زمین منجمد شده و تشکیل سنگ‌های پلوتونیک را داده‌اند و گروه دیگر پس از رسیدن به سطح زمین منجمد شده و سنگ‌های

subcommittee on Amphiboles of the International Mineralogical Association Commission on New Minerals and Mineral Names”, European Journal of Mineralogy, 9 (1997) 623–651.

[13] Sisson T. W., Grove T. L., “*Experimental investigations of the role of H₂O in calc-alkaline differentiation and subduction zone magmatism*”, Contributions to Mineralogy and Petrology, 113 (1993) 143-166.

[14] Holland T., Blundy J., “*Non-ideal interactions in calcic amphiboles and their bearing on amphibole –plagioclase thermometry*”, Contributions to Mineralogy and Petrology, 116 (1994) 433–447.

[15] Stein E., Dietl C., “*Hornblende thermometry of granitoids from the central Odenwald (Germany) and their implications for the geotectonic development of the Odenwald*”, Mineralogy and Petrology, 72 (2001) 185-207.

[16] Claeson D. T., Meurer W. P., “*An occurrence of igneous orthorhombic amphibole, Eriksberg gabbro, southern Sweden*”, American Mineralogist, 87 (2002) 699-708.

[۵] آقانباتی ع., ”زمین‌شناسی ایران“، سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، (۱۳۸۳) ۵۸۶ صفحه.

[۶] خسرو تهرانی خ., ”زمین‌شناسی ایران“، انتشارات دانشگاه پیام، (۱۳۷۷) ۳۲۷ صفحه.

[۷] درویش زاده ع., ”زمین‌شناسی ایران“، انتشارات امیرکبیر، (۱۳۷۰) ۹۰۱ صفحه.

[۸] Technoexport, “*Geological maps of Anarak (1.250,000), Anarak (1.100,000), No. G7; Sheet: 6756; Sheet: 6656, respectively*”, Geological Survey of Iran, (1984).

[۹] Technoexport, “*Geology of the Anarak area (Central Iran)*”, Geological Survey of Iran, Report TE/No. 19. (1984).

[۱۰] Dachs, E., “*PET: Petrological elementary tools for Mathematica*”, Computers and Geoscience, 24 (1998) 219-235.

[۱۱] Dachs, E., “*PET: Petrological elementary tools for Mathematica: an update*”, Computers and Geoscience, 30 (2004) 173-182.

[۱۲] Leake B. E., Woolley A. R., Birch W. D., et al., “*Nomenclature of amphiboles—Report of the*